

Аутори:

Марија Ђокић (1986), 4. разред Дванаесте београдске гимназије, Београд;
Маја Џундева (1986), 4. разред ДСУ Георги Димитров, Скопље

Компаративна анализа социјалне структуре играча фантазијских игара у Београду и Скопљу

Апстракт: Рад се бави испитивањем и упоређивањем друштвене структуре играча фантазијских игара у Београду и Скопљу. Подаци су прикупљени путем анкете спроведене над пригодним узорком од 85 испитаника у Београду и 50 у Скопљу. Обрађени су у програмском статистичком пакету SPSS. Испитиване су демографске и социо-економске карактеристике, међусобни однос играча, као и њихов однос према играма. Резултати показују да се друштвена структура (по полу, старости, образовању, класној припадности, игрању у оквиру локалне заједнице, занимању и интересовању испитаника за научну фантастику и музику) значајно не разликује у двама градовима. Подаци добијени о националној и религијској припадности су упоређени са пописима из 2002. године одржаним у Србији и Македонији. Закључено је да нема значајнијег одступања од резултата пописа у погледу вероисповести. У Скопљу је запажено одсуство играча припадника неке од националних мањина. Разлике су примећене и у односу играча према играма – испитаници у Београду су љубитељи стоних игара и играју фантазијске игре чешће и дуже, док играчи у Скопљу преферирају картичне игре и играју краће и ређе.

Увод

Истраживање чији је предмет личност играча фантазијских игара са психолошког становишта рађено је у Британији и објављено је у стручном часопису Британског психолошког удружења (Douse, McManus 1993). У истраживању су упоређене особине личности играча FRP-a (енг. Fantasy Role Play) са контролном групом уједначеном по узрасту, полу и образовном нивоу. Резултати овог истраживања показују умерене разлике у карактеристикама личности играча фантазијских игара и контролног узорка.

У Београду се фантазијске игре играју од осамдесетих година двадесетог века, док су у Скопљу стекле популарност деведесетих година. Чињеница да се ради о релативно новом виду забаве који убрзано добија на популарности пружа мотивацију за испитивање друштвене структуре играча овог типа игара. Са друге стране, резултати Даусовог и Мекманусовог истраживања су показали да, са психолошког аспекта, играчи фантазијских игара имају извесне заједничке особине које их одвајају од оних који се тиме не баве.

Циљ овог истраживања је да испита и упореди друштвене карактеристике играча у Београду и Скопљу. За испитивање је коришћена анкета, а испитиване су демографске и социо-економске карактеристике, однос играча према тим играма као и њихова међусобна повезаност.

Фантазијске игре

Прве друштвене игре са фантазијском тематиком датирају из 1780. године, када је настала игра The king's game, варијанта шаха на 1666. поља. Настанком игре Dungeons and Dragons 1973. године започиње експанзија ових игара у целом свету. Постоје три групе савремених друштвено-фантазијских игара: картичне, стоне и игре улога. Картичне игре се играју са посебним картама, а табеларне на великим макетама са разним фигурама и уз помоћ коцкица. Заједничка карактеристика сва три типа игара је у планирању стратегије играња, заснованости на научној фантастици, езотерији и средњовековној митологији (Трајчевски, лична комуникација).

У Београду се фантазијске друштвене игре играју од почетка осамдесетих година, а први играчи су се са њима упознали у иностранству. Групе играча су биле мале и неповезане, тако да се не може утврдити ко су били пионири ових игара у Београду. Деведесетих година је оформљен клуб љубитеља епске фантастике и друштвених игара „Змај“. Од тада се број љубитеља оваквог начина забављања у Београду повећао. (Димић, лична комуникација).

У Скопљу друштвене игре са фантазијском тематиком следе експанзију стратешких игара са почетка деведесетих година. Играчи се окупљају на различитим местима, од културног центра „Место“, преко илегалне продавнице играчких реквизита до играонице друштвених игара „Гоблин“ (Петрески, лична комуникација).

Метод истраживања

Узорак. Узорак је био пригодан. Чинило га је 135 испитаника, играча друштвено-фантазијских игара, 85 испитаника анкетираних у Београду и 50 анкетираних у Скопљу.

Инструмент. За спровођење овог истраживања конструисан је упитник за анкетно истраживање. Упитник се састојао од 9 питања затвореног и 10 отвореног типа. Варијабле су сврстане у три категорије:

Демографске карактеристике: полна и старосна струкура, место рођења и место становања.

Социо-економске карактеристике: национална и религијска опредељеност, занимање оца, занимање испитаника, образовање и запослење испитаника.

Питања која се односе на интеркацију међу играчима, као и на њихов однос према овим играма: начини информисања о друштвено-фантазијским играма, учесталост и дужина бављења овим играма, омиљена игра, односи међу играчима, омиљени музички правац, заинтересованост за научну фантастику.

Поступак. Анкетирање је вршено на турнирима који су одржани у Београду и Скопљу у октобру 2004. године у клубовима „Змај“ и „Анет“ у Београду, и у продавници друштвених игара „Гоблин“ и играоници „Level 3“ у Скопљу.

Резултати и дискусија

Подаци су обрађени у програмском статистичком пакету (SPSS). Најпре су израчунате фреквенце за све варијабле из упитника, затим испитана статистичка значајност разлика на овим варијаблама. Подаци који говоре о националној (Република Македонија, Државен завод за статистика. 2003. и Републички завод за статистику Србије 2002б.) и религијској (Републички завод за статистику Србије 2002а. и Република Македонија, Државен завод за статистика. 2004.) припадности испитаника су упоређени са подацима са пописа одржаних 2002. године у Србији и Македонији.

1. Демографске карактеристике

1.1 Полна и старосна структура

	Мушкарци	Жене
Београд	78 (93%)	6 (7%)
Скопље	47 (94%)	3 (6%)

Табела 1.1.1 – полна структура

Број мушкараца који играју ове игре већи је у односу на број жена (93% мушкараца у Србији и 94% у Македонији), вероватно због ратних, односно борбених елемената у играма, што је и потврђено – узорак је карактеристичан по доминацији мушкараца.

	Млађа (1986-1992)	Средња (1978-1985)	Старија (1968-1977)
Београд	20 (24%)	35 (41%)	30 (35%)
Скопље	27 (54%)	15 (30%)	8 (16%)

Табела 1.1.2 – старосна структура

Према старости испитаници су сврстани у три категорије: старију (обухвата рођене у периоду од 1968-1977), средњу (рођени од 1978-1985) и млађу (рођени у периоду од 1986-1992). Показало се да највећи број испитаника у Београду припада средњој старосној категорији (41%) коју чине студенти и апсолвенти. У Скопљу највећи број анкетитраних припада млађој старосној категорији (54%) (Табела 1.1.2). Статистичка разлика између старосне структуре у Београду и Скопљу је значајна ($\chi^2 = 13.62$, $DF = 2$, $p < 0.001$). Разлика у старосној доби београдских и скопских испитаника је последица скоријег развоја овог типа игара у Македонији.

1.2 Место рођења и место становања

	Београд	Нови Сад	Загреб	Скопље	Остало
Београд	62 (73%)	8 (9%)	3 (4%)	0	12 (14%)
Скопље	0	0	0	40 (80%)	10 (20%)

Табела 1.2.1 – место рођења

Највећи број испитаника анкетираних у Београду је рођен у Београду (73%). Присутво испитаника рођених у Новом Саду и Загребу који су анкетирани у Београду може се објаснити чињеницом да је анкета вршена током турнира у друштвено-фанатзијским играма. Највећи број испитаника анкетираних у Скопљу рођен је у Скопљу (80%).

	Београд	Нови Сад	Загреб	Скопље	Остало
Београд	70 (82%)	7 (8%)	4 (5%)	0	4 (5%)
Скопље	0	0	0	45 (90%)	5 (10%)

Табела 1.2.2 – место становања

У односу на место рођења појављује се највише испитаника који живе у Београду (82%). Наиме, ово се може објаснити чињеницом да већи број испитаника има статус студента (43% укупног броја испитаника у Београду). У Скопљу је исти број испитаника који су рођени и који ту живе (80%). Ови резултати потврђују претпоставку да се фантазијске игре углавном играју на локалном нивоу.

2. Социо-економске карактеристике

2.1 Национална и религијска припадност

	Срби	Југословени	Хрвати	Македонци	Остало
Београд	63 (81%)	5 (6%)	6 (8%)	0	4 (5%)
Скопље	1 (2%)	0	0	42 (90%)	4 (8%)

Табела 2.1.1а – национална припадност анкетираних играча фантазијских игара

	Срби	Југословени	Хрвати	Македонци	Остало
Београд	1417187 (89,92%)	22161 (1,41%)	10381 (0,66%)	8372 (0,53%)	118023 (7,48%)
Скопље	14251 (3,05%)	0	0	332778 (71,22%)	120228 (25,73%)

Табела 2.1.1б – национална припадност становништва Београда и Скопља по попису из 2002. године.

Очекивано, у узорку у Београду најбројнији су испитаници који су се изјаснили као Срби (81%), а у Скопљу су најбројнији Македонци (89%). У поређењу скопског узорка са пописом становништва у Скопљу 2002. године примећено је одсуство припадника националних мањина који чине 28,78% популације у Скопљу. Узевши у обзир да су анкетирани и играчи из Хрватске који су дошли на турнир у фантазијским играма (7%), проценат играча који су се у Београду изјаснили као Срби се не разликује драстично од података са пописа по коме становништво Београда чини 89,92% Срба (Табеле 2.1.1а и 2.1.1б).

	Православци	Католици	Атеисти	Остало
Београд	39 (46%)	4 (5%)	33 (39%)	9 (11%)
Скопље	34 (69%)	1 (2%)	14 (29%)	0

Табела 2.1.2а – религијска припадност анкетираних играча фантазијских игара

	Православци	Католици	Атеисти	Муслимани	Остало
Београд	1429170 (90,67%)	16305 (1,03%)	23240 (1,47%)	20366 (1,29%)	107409 (6,81%)
Скопље	343197 (73,44%)	2457 (0,52%)	0	109954 (23%)	11433 (2,44%)

Табела 2.1.26 – религијска припадност становништва Београда и Скопља по попису из 2002. године

Већина испитаника се изјаснила о религијској припадности, при чему су највећи удео у оба узорка имали православци, затим атеисти (табела 2.1.2а). Разлика између изјашњавања скопских и београдских испитаника о њиховој вероисповести је статистички значајна (хи-квадрат = 9.86, DF=3, p<0,02).

У поређењу са пописом становништва у Београду из 2002. године (табела 2.1.2б), проценат анкетираних православаца у Београду је готово дупло мањи (46% према 90.67%), а проценат атеиста далеко већи (39% према 1,47% атеиста са Пописа). Четири испитаника који су се у Београду изјаснили као католици су Хрвати који су допутовали у Београд на турнир у фантазијским играма. Процент анкетираних православаца у Скопљу је већи него у Београду и износи 69%, док атеиста има мање (29%). Подаци о религијској припадности грађана Скопља са пописа из 2002. године говоре о много мањем проценту атеиста (мање од 2,44%).

Није се показала исправном претпоставка да ће се због езотеријских елемената у фантазијским играма значајан број испитаника изјаснити као припадник неке од паганских религија. Штавише, оваквих одговора је било занемарљиво мало. Само двоје испитаника из београдског узорка су одговорили да су припадници паганске религије (сврстани у категорију „остало”). Из резултата се јасно види да је немогуће говорити о вези између религијског опредељења играча и чињенице да се баве фантазијским играма. Треба узети са резервом огромну разлику у уделу атеиста међу београдским и скопским испитаницима и уделу атеиста у одговарајућем попису. Наиме, ова разлика може бити последица узраста или високог образовног нивоа испитаника (подаци о овој карактеристици се могу пронаћи у поглављу 2.3). Стога се атеизам не може са потпуном сигурношћу узети као општа карактеристика играча игара са фантазијском тематиком.

2.2 Занимање испитаника

	Ученик основне школе	Ученик средње школе	Студент	Запослен	Незапослен
Београд	4 (5%)	16 (19%)	37 (44%)	24 (28%)	4 (5%)
Скопље	7 (14%)	20 (40%)	12 (24%)	11 (22%)	0

Табела 2.2 – занимање испитаника

У узорку у Београду највише има студената (44%), а у Скопљу ученика средње школе (40%) (Табела 2.2). Показало се да постоји значајна статистичка

разлика између занимања испитаника у Београду и Скопљу. ($\chi^2 = 15,96$, $DF = 4$, $p < 0,003$).

2.3 Образовање

2.3.1 Средња школа

	Гимназија природног смера	Гимназија друштвеног смера	Гимназија општег смера	Четворогодишња средња техничка школа
Београд	8 (50%)	1 (6%)	2 (13%)	5 (31%)
Скопље	12 (63%)	5 (26%)	0	2 (11%)

Табела 2.3.1 – смер средње школе

Показало се да је у оба града код анкетираних најзаступљенија гимназија природног смера - Београд (50%), Скопље (63%). У Београду је следећа заступљена категорија средња техничка школа – четворогодишња (31%), а у Скопљу гимназија друштвеног смера (26%). Статистичка разлика између броја испитаника који похађају средњу школу у Скопљу и Београду није значајна.

2.3.2 Факултет

	Факултет природних наука	Факултет друштвених наука	Виша школа
Београд	20 (54%)	13 (35%)	4 (11%)
Скопље	5 (42%)	7 (58%)	0

Табела 3.3.2 – смер факултета

Претпостављено је да су играчи претежно заинтересовани за природне науке, јер је у играма стратегијског карактера, какве су многе фантазијске, битно процењивање различитих комбинација и потеза, као и због изражене математичке позадине игара. Показало се да је већа заступљеност студената који похађају неки од факултета природних наука у Београду (54%), док факултете друштвених наука похађа знатно мање студената (35%). У Скопљу 58% студената похађа неки од факултета друштвених наука. Међутим, с обзиром на мали број студената у скопском узорку (12 испитаника, односно 24% укупног броја анкетираних), не може се са сигурношћу тврдити да је ово општа карактеристика играча фантазијских игара у Скопљу. Статистичка разлика између броја испитаника у Београду и Скопљу који су се изјаснили као студенти факултета одређеног смера или више школе није статистички значајна.

2.3.3 Школска спрема испитаника

	Средња школа производног усмерења (трогодишња)	Средња техничка (четворогодишња) школа	Гимназија	Виша школа	Факултет	Магистрериј
Београд	1 (4%)	7 (25%)	6 (21%)	5 (18%)	9 (32%)	0
Скопље	0	2 (25%)	0	0	5 (63%)	1 (12%)

Табела 2.3.3 – школска спрема запослених испитаника

Школска спрема испитаника, као и занимање, сагледавани су само за оне испитанике који нису ученици или студенти. Према нивоу образовања, разврстани су у 5 категорија (табела 2.3.3). У оба града су најзаступљенији испитаници који су завршили факултет. Разлика између школске спреме испитаника у Београду и Скопљу није статистички значајна.

2.4. Класна припадност играча фантазијских игара

	Нижа класа	Средња класа	Виша класа
Београд	8 (10%)	24 (32%)	44 (58%)
Скопље	2 (4%)	12 (26%)	32 (70%)

Табела 2.4 – класна припадност играча фантазијских игара

Класна припадност играча је установљена по идеално типским карактеристикама - на основу професије којом се испитаници баве или професије оца (уколико се ради о ученицима или студентима) (табеле 2.4.1 и 2.4.2 које садрже ове податке су због свог обима приложене на крају рада). Занимања: „директор”, „стручњак са високом стручном спремом”, „приватни предузетник (запошљава друге)” или „политичар”, сврставају испитаника у вишу класу. Средњој класи припадају техничари и службеници са средњом стручном спремом, samozапослени и нижи руководиоци, а нижој „пољопривредници” и „особље заштите”.

Највећи број испитаника припада вишој класи; у Скопљу 70%, а у Београду 60% (табела 2.4). Овакви резултати проистичу из чињенице да, поред слободног времена и склоности ка логичком начину, играње фантазијских игара изискује и одређена материјална средства. Статистичка разлика између класне припадности испитаника у Београду и Скопљу није значајна.

3. Играч и игре

Известан број питања био је постављен да би пружио увид у интеракцију између играча друштвено-фантазијских игара, као и у њихов однос према овом типу игара. Анкета је садржала и питање које нам говори о томе која је најпопуларнија друштвено-фантазијска игра у Београду и Скопљу.

	Од	Путем	Путем филмова, књига,	Путем средстава	Остало
--	----	-------	-----------------------	-----------------	--------

	пријатеља	Интернета	компјутерских игара	јавног информисања	
Београд	67 (82%)	6 (7%)	3 (4%)	3 (4%)	3 (4%)
Скопље	39 (78%)	1 (2%)	0	7 (14%)	3 (6%)

Табела 3.1 – начин на који играчи сазнају за фантазијске игре

Играчи друштвених игара са фантазијском тематиком најчешће сазнају за ове игре преко пријатеља који их уводе у сва правила, циљеве и предности ових игара пред неким другим видовима забаве. У Скопљу је оваквих играча 78%, а у Београду 82%. У оба града је знатно мањи број испитаника који су за ове игре сазнали путем Интернета, неких других медија, филмова, књига и компјутерских игара (Табела 3.1). Разлика у начинима на које играчи сазнају за фантазијске игре у Београду и Скопљу није статистички значајна.

	Дружи се приватно	Не дружи се приватно
Београд	81 (96%)	3 (4%)
Скопље	41 (82%)	9 (18%)

Табела 3.2 – број играча који се међусобно друже

Већина играча се изјаснила да су међусобни пријатељи. Наиме, у Београду се 96% испитаника изјаснило да се приватно дружи са другим играчима, а у Скопљу 82% (табела 3.2). Статистичка разлика између испитаника у Београду и Скопљу у овом погледу није значајна.

	1 годину	Од 1 до 3 године	Од 4 до 5 година	Од 6 до 8 година	Од 8 до 10 година	Више од 10 година
Београд	8 (9%)	15 (18%)	11 (13%)	21 (25%)	17 (20%)	13 (15%)
Скопље	13 (26%)	21 (43%)	3 (6%)	4 (8%)	7 (14%)	1 (2%)

Табела 3.3 – период играња фантазијских игара

Период играња ових игара је различит, одговори испитаника обухватају периоде од годину дана па све до више од десет година. Одговори анкетираних сврстали су их у шест категорија, од којих се није издвојила најбројнија. У Београду су набројнији испитаници који играју од 5 до 8 година (25%), док су у Скопљу најбројнији испитаници који играју од годину дана до три године (43%). Ова разлика у дужини играња у Београду и Скопљу у корелацији је са различитим развојем фантазијских игара у ова два града. Статистичка разлика је значајна у погледу дужине играња фантазијских игара у Београду и Скопљу ($\chi^2 = 24,9$, $DF = 5$, $p < 0,001$).

	1 до 15 пута месечно	16 до 30 пута месечно	31 до 50 пута месечно	51 и више пута месечно
Београд	65 (82%)	10 (13%)	1 (1%)	3 (4%)
Скопље	23 (47%)	18 (37%)	3 (6%)	5 (10%)

Табела 3.4 – учесталост играња фантазијских игара

У Београду испитаници у највећем броју играју од једном до петнаест пута месечно (82%), док је у Скопљу тај проценат знатно мањи (47%) (табела 3.4). Показало се да постоји значајна статистичка разлика између испитаника у Скопљу

и Београду када се ради о учесталости играња ових игара ($\chi^2 = 17,7$, $DF = 3$, $p < 0,001$).

	Картичне игре	Стоне игре	Игре улога
Београд	14 (18%)	42 (52%)	24 (30%)
Скопље	45 (94%)	1 (2%)	2 (4%)

Табела 3.5 – популарност неке од врста фантазијских игара

Међу играчима у Београду најпопуларније су стоне игре (49%), код овог типа игара најзаступљенији је Warhammer. У Скопљу су најзаступљеније картичне игре (94%), посебно MTG, док се стоне и игре улога знатно мање играју (табела 3.5). Када се ради о омиљеном типу игара у Београду и Скопљу, постоји значајна статистичка разлика ($\chi^2 = 70,39$, $DF = 2$, $p < 0,001$).

4. Заинтересованост играча научну фантастику и музику

	Рок	Хеви-метал	Све	Остало	Не слуша музику	Реп и хоп	Електронска
Београд	23 (28%)	15 (19%)	14 (17%)	25 (31%)	4 (5%)	0	0
Скопље	7 (14%)	3 (6%)	11 (22%)	10 (20%)	0	7 (14%)	12 (24%)

Табела 4.1 – заинтересованост играча за музику

Испитивање друштвене структуре друштвено-фантазијских игара вршено је и на основу њиховог интересовања за одређени музички правац као и интересовања за научну фантастику. Претпостављено је да ће услед езотеријских елемената који неретко карактеришу хеви-метал музику, ово бити доминантно музичко интересовање играча фантазијских игара. У овом случају резултати нису потврдили очекивања. Хеви-метал слуша 18% испитаника из Београда и 6% испитаника из Скопља, а доминантан музички правац се није издвојио ни код испитаника у Београду, ни у Скопљу (Табела 4.1) Из тог разлога, афинитет према одређеном музичком жанру се не може узети као доминантна карактеристика играча.

	Да	Не	Понекад
Београд	75 (88%)	5 (6%)	5 (6%)
Скопље	38 (76%)	8 (16%)	4 (8%)

Табела 4.2 – занимање играча за научну фантастику

Са друге стране, одговори испитаника везани за занимање за научну фантастику и повезаност са другим играчима показују супротно. У Београду се 88% испитаника занима за научну фантастику, док је у Скопљу тај проценат нешто мањи (76%). Примећено је да се у Скопљу ученици основних школа не баве научном фантастиком.

Закључак

Резултати показују да не постоји значајна разлика између играча у Београду и Скопљу. Фантазијске игре прихвата и игра млађа популација (средњошколци и

студенти), готово искључиво мушког пола. За овај вид забаве сазнају од пријатеља. Због математичке подлоге игара, играчи су најчешће ученици гимназија природног смера или студенти неког од факултета природних наука.

Играње овог типа игара је углавном везано за локалну средину, иако је потврђено да се повремено организују и међународни турнири. Играчи припадају вишој друштвеној класи и друже се међусобно. Интересовање за научну фантастику карактерише испитанике и у Скопљу и у Београду. Међутим, показало се да немају изједначен музички укус. Значајније разлике између испитаника у Скопљу и Београду се јављају само у погледу њиховог односа према играма. Наиме, испитаници у Београду дуже и чешће играју фантазијске игре, махом су љубитељи стоних игара, док играчи у Скопљу углавном играју краће, ређе и преферирају картичне фантазијске игре.

Захвалност

Захваљујемо се Милицы Родић на електронској обради података и Ани Орлић на помоћи при компаративној анализи. Захвалност дугујемо и Владимиру Трајчевском, Самоилу Петреском и Оливеру Димићу на пруженим информацијама о настанку и развоју фантазијских игара.

Литература

1. Милић В. 1996. *Социолошки метод*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
2. Његић Р., Жижич М. 1988. *Основи статистичке анализе*. Београд: Савремена администрација
3. Douse N., McManus C. 1993. The personality of Fantasy Game Players. *British Journal of Psychology*: **84** (преузето 1. новембра 2004. године са <http://www.rpg.net/sites/252/quellen/mcmanus/>)
4. Републички завод за статистику Србије 2002а. *Саопштење СНЗ1 Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години вероисповест, матерњи језик, и национална или етничка припадност*. Београд (доступно на www.statserb.gov.rs.yu)
5. Републички завод за статистику Србије 2002б. *Коначни резултати пописа 2002. Становништво према националној или етничкој припадности и према полу и старости у Републици Србији, по општинама*. **3** Београд (доступно на www.statserb.gov.rs.yu)
6. Република Македонија, Државен завод за статистика. 2004. *Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија 2002. година, Вкупно население, домаќинства и станове -дефинитивни податоци по населени места Вкупно население според изјаснувањето за националната припадност, мајчиниот јазик и вероисповедта*. **10** Скопје

7. Република Македонија, Државен завод за статистика. 2003. *Попис на населението, домаќинставата и становите во Република Македонија 2002. година, дефинитивни податоци*, **2.1.3.30** (доступно на www.stat.gov.mk)

Прилог

	Београд	Скопје
Директор	2 (7%)	1 (10%)
Приватни предузетник	2 (7%)	0
Стручњак (ВСС)	10 (36%)	2 (20%)
Техничар (ССС)	4 (14%)	3 (30%)
Нижн руководилац	2 (7%)	0
Службеник (ССС)	2 (7%)	0
Самозапослен	2 (7%)	4 (40%)
Незапослен	4 (15%)	0

Табела 2.4.1 - професија анкетираних играча

	Београд	Скопје
Директор	5 (6%)	10 (22%)
Политичар	2 (2%)	2 (4%)
Приватни предузетник	7 (9%)	2 (22%)
Стручњак (ВСС)	27 (34%)	2 (4%)
Техничар (ССС)	12 (15%)	4 (9%)
Нижн руководилац	5 (6%)	2 (4%)
Службеник (ССС)	2 (2%)	5 (11%)
Самозапослен	3 (4%)	3 (6%)
КВ, ВКВ радник	1 (1%)	0
Пољопривредник	1 (1%)	0
Особље заштите	2 (2%)	2 (4%)
Незапослен	1 (1%)	0
Пензионер	11 (14%)	1 (8%)

Табела 2.4.2 – занимање оца анкетираних играча

Comparative analysis of the social structure of fantasy game players in Belgrade and Skopje

The aim of this research is to compare the social characteristics of fantasy game players in Belgrade and Skopje by analysing demographic and socio-economic characteristics, relations among the players and the players' relations to the games. Fantasy games gained popularity in 1973 when the game Dungeons & Dragons was introduced. There are three types of fantasy games: trading card games, role playing games and board games (including collectable miniature games). The expansion of these

games in Belgrade started in the early eighties of the twentieth century. The same happened in Skopje but a decade later.

The research was conducted using a questionnaire given to 135 people, 85 in Belgrade and 50 in Skopje. The sample was appropriate. The subjects were asked to answer 19 questions concerning: age, sex, place of birth, place of residence, ethnicity, religion, life occupation, father's occupation, education, employment, relations among players, players' gaming habits (frequency and duration of playing, ways of informing about the games, favourite game), preferred music style and interest in science fiction. Statistical software package, SPSS, was used in data analysis. Results regarding ethnicity and religion had been compared to the corresponding ones from the latest population census in Serbia and Macedonia.

It had been assumed that the subjects in Belgrade and Skopje would differ in fewer aspects and would be very similar in the majority of them. When it comes to place of birth and place of residence, the results show that the fantasy games are played locally. However, compared to the Macedonian national census held in 2002, the lack of subjects with non-Macedonian ethnic affiliation was noticed among the subjects interviewed in Skopje. The fact that the majority of subjects are orthodox corresponds to the results of Serbian and Macedonian national census. However, a fairly large percent of atheists was noticed among interviewed players (39% in Belgrade and 29% in Skopje). This differs from the censuses' results by which there is 1,47% of atheists in Belgrade, and less than 2,44% in Skopje. In spite of this great difference, these results must be taken with some reserve. The reason for a large number of interviewed atheists can be players' age or high level of education. So, it would be wrong to assume atheism as a general characteristic of fantasy players.

The majority of subjects from both cities is male and goes to science-oriented secondary schools and universities; the employed subjects have university education. Accordingly, the large number of the examinees in Belgrade and Skopje belong to the high social class.

The results showed that almost all of the subjects socialize which corresponds to the fact that the most of them heard about these games from a friend. The subjects were interested in different types of music and almost all of them were interested in science fiction.

Observing other variables, few differences can be found. The results indicate that the subjects in Belgrade are in average older than the ones in Skopje. This is related to the fact that the examinees in Belgrade had been playing these games longer than the ones in Skopje. Furthermore, there are some differences in players' gaming habits. The subjects in Belgrade play fantasy games more often and prefer playing board games while those in Skopje mainly play trading card games. In summary, there are no significant differences in social structure between fantasy game players in Skopje and Belgrade.